

Lúbach agus righin

Súil thapa ar an gceacht

Coinnigh sop óil agus rialóir adhmaid in airde agus déan iarracht go réidh gach ceann acu a lúbadh, ionas go bhfeicfidh na Naíonáin Shóisearacha go lúbann ceann amháin agus go bhfanann an ceann eile díreach. Ainmnigh lúbach agus righin agus taispeáin an tráidire iomlán. Ansin brúnn na grúpaí go réidh ar na soip óil, ar na glantóirí píopaí, ar na maidí líreacáin, ar an taespúnóg agus ar an rialóir. Sórtálann na páistí na rudaí i ndá fhonsa agus marcálann siad rud lúbach amháin agus rud righin amháin ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe. Críochnaigh le comhrá gearr faoin bhfáth a gcaithfidh spúnóg anraith fanacht righin.

Cuspóirí foghlama

- Iarracht a dhéanamh rudaí laethúla a lúbadh go réidh agus iad a shórtáil de réir lúbach nó righin
- A rá cé na hábhair a lúb agus cé na hábhair a d'fhan righin

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An oíche roimhe, ullmhaigh tráidire amháin do gach grúpa de 4–6: roinnt sop óil, roinnt glantóirí píopaí agus roinnt maidí líreacáin, chomh maith le taespúnóg mhiotail amháin agus rialóir adhmaid amháin. Leag amach dhá fhonsa (nó dhá thráidire atá folamh) do gach grúpa, réidh le haghaidh sórtála. Coinnigh tráidire an ranga as radharc go dtí Féach agus déan iontas.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
soip óil	4	grúpa	ollmhargadh	stiallacha páipéir rollta ina bhfeadáin scaoilte agus greamaithe le téip
glantóirí píopaí	4	grúpa	seomra ranga	sreang bhog cheardaíochta nó ceangail bheaga chasta atá clúdaithe le plaisteach
maidí líreacáin	4	grúpa	seomra ranga	maidí tanaí ceardaíochta nó maidí líreacáin oighir glana ón mbaile
taespúnóg mhiotail	1	grúpa	seomra ranga	spúnóg mhilseoige mhaol mhiotail ón seomra foirne
rialóir adhmaid (30 cm)	1	grúpa	seomra ranga	maide díreach adhmaid chun péint a mheascadh nó stiall chairtchláir dhocht
fonsaí sórtála nó dhá thráidire éadoimhne	2	grúpa	seomra ranga	dhá bhileog pháipéir ar a bhfuil na focail lúbach agus righin scríofa ag an múinteoir, nó dhá bhosca lóin atá folamh
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathanach bán fillte ina dhá leath le haghaidh pictiúr de rudaí lúbacha agus righne

Pointe sábháilteachta

Ná déantar ach lúbadh réidh le dhá lámh, i bhfad ó aghaidheanna agus ó shúile. Bí ar d'aire faoi bharra bioracha na nglantóirí píopaí; ná bíodh aon rud gar do bhéal aon duine.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Ná coinneigh ach an sop agus an rialóir in airde, ionas go bhfeicfidh gach páiste iad. Lúb an sop go réidh, ansin tabhair an brú bog céanna don rialóir le dhá lámh, agus fanann sé díreach. Fiafraigh díobh cad a bhí difriúil — ná húsáid na focail lúbach agus righin go dtí an chéad chéim eile.
- **Féach agus déan iontas:** Nocht an tráidire iomlán agus abair an dá eochairfhocal uair amháin. Ná hiarr ach tomhaiseanna trí mhéar a shíneadh. Léirigh timthriall iomlán amháin os ard: déan iontas, brúigh go réidh, ainmnigh lúbach nó righin — ar an sop ar dtús, ansin ar an rialóir.
- **Déan iarracht é a lúbadh go réidh:** Déan é seo faoi dhó, go gasta gach uair. Lig do roinnt páistí brú a chur ar na soip óil, ar na glantóirí píopaí agus ar na maidí líreacáin ag an am céanna; tabhair an taespúnóg agus an rialóir thart do pháiste amháin ag an am. Siúil timpeall ag rá ‘lámha boga, i bhfad ón aghaidh’ agus tarraing isteach iad siúd atá ag fanacht le ‘ar fhan sé díreach?’
- **Sórtáil lúbach agus righin:** Sórtálann gach grúpa ag a dhá fhonsa féin ag an am céanna. Cuireann gach páiste rud amháin síos agus insíonn sé do chara cén fáth. Má bhíonn easaontas faoi mhaide líreacáin, déan ceiliúradh ar an dá thástáil: ‘Cad a mhothaigh do lámha?’ seachas iallach a chur orthu fonsa amháin a roghnú.
- **Taispeáin agus tarraing:** Coinnigh rudaí an tráidire le feiceáil. Léirigh scriobláil amháin ar an taobh lúbach agus ceann eile ar an taobh righin — is leor ballóg. Suigh le grúpa beag agus spreag iad: taispeáin dom ceann a lúb, marcáil é; taispeáin dom ceann a d'fhan díreach, marcáil é.
- **Comhrá chun ciall a bhaint as:** I gciorcal, coinnigh sampla lúbach amháin agus sampla righin amháin in airde agus abair arís focail na bpáistí. Ná cuir leis ach líne ghearr amháin: roghnaíonn daoine rud lúbach nuair a chaithfidh rud lúbadh, agus rud righin nuair a chaithfidh sé fanacht díreach — ansin fiafraigh díobh faoi spúnóg anraith.

Cad ba cheart a fheiceáil

Gheobhaidh formhór na bpáistí amach go lúbann soip óil agus glantóirí píopaí go héasca agus go bhfanann an taespúnóg agus an rialóir adhmaid díreach. Is minic a lúbann maidí líreacáin beagán, nó go mothaíonn siad righin den chuid is mó — dearbhaigh an rud a mhothaigh na lámha seachas lipéad amháin a bhrú orthu. Glac le síneadh méire nó le ‘lúb sé’ / ‘d'fhan sé díreach’ mar úsáid iomlán na bhfocal.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **‘Ciallaíonn righin trom’ nó ‘tá gach rud miotail righin’.** — Coinnigh an tástáil dírithe ar an méid a mhothaíonn na lámha: ar lúb sé nó ar fhan sé díreach? Brúigh an sop éadrom agus an spúnóg mhiotail taobh le taobh, ionas gur léir nach é an meáchan an riail.
- **Sórtálann na páistí ó chuimhne nó de réir cuma gan brú a chur arís.** — Iarr orthu triail amháin eile a bhaint as ag an bhfonsa sula gcuireann siad isteach é: ‘Lámha boga — lúbtha nó díreach?’ Lig dóibh rud a bhogadh má athraíonn siad a n-intinn.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Tacaíocht lámh ar lámh le brú réidh a chur le dhá lámh; glac le síneadh méire isteach san fhonsa nó le marc scriobláilte amháin ar gach taobh mar rath iomlán.	• Tar éis sórtáil amháin, bain triail as sop nó glantóir píopaí eile agus abair ar mhothaigh sé mar an gcéanna.	• Abair i gcogar rud lúbach nó righin eile atá sa seomra cheana féin (cos boird, leabhar) agus cén fáth, agus gan ach na focail ón tráidire á n-úsáid fós.

Nasc traschuraclaim

Teanga ó bhéal: cleachtann na páistí an tús abairte ‘Tá sé lúbach mar gur lúb sé’ le comhpháirtí cainte.